

Kié Nikola Tesla?

Dr. Navracsics Tibor

Horvátország izgatottan készül az euró bevezetésére. A folyamat részeként konzultációt folytattak a polgárokkal arról, hogy kit ábrázoljanak a Horvátországban kiadandó pénzermék és bankjegyek. Az eredmény - kevéssé váratlan módon - rögtön regionális feszültséget gerjesztett.

Megtanulhattuk - ha máshonnan nem, hát a magyar történelemből -, hogy Közép-Európában nem mindig könnyű eldönteni, hogy melyik történelmi hős melyik nemzethez tartozik. Ismerjük a [vitát](#) Liszt Ferenc nemzeti hovatartozásáról, ami már nemzedékek óta osztja meg a magyarokat és az osztrákokat. Ismerjük azokat az [erőfeszítéseket](#) is, amelyeket a román történetírás tesz annak érdekében, hogy bebizonyítsa Hunyadi János román voltát. Amikor pedig arról [olvasunk](#), hogy a szlovákok egy része Mednyánszky Lászlót szlovákként mutatja be, már-már azt hihetjük, hogy nincs is történelmünknek olyan alakja, akit ne vitatnának el szomszédaink.

Pedig korántsem állunk térségünkben egyedül ezekkel a vitáinkkal. Az állami és nemzetiségi határok különbözősége, még gyakrabban az államhatárok változásai könnyen előidézik azt a helyzetet, hogy egy-egy hőst több nemzet vagy állam is magáénak követel. Tökéletes példája ennek Nikola Tesla az Amerikában világhírűvé vált és mostanában reneszánszát élő feltaláló körül időről-időre fellángoló vita.

[Nikola Tesla](#) 1856-ban született a Horvátországban - azaz akkor a Habsburg Birodalomhoz tartozó - található likai Smiljanban. Likát jórészt szerbek lakták, Tesla is szerb családba született: édesapja pravoszláv pap volt, édesanyja is papi családból származott. Tanulmányait szülőhelyén, majd Károlyvárosban (Karlovac) és Grazban végezte. Ezt követően élt Mariborban és Prágában, majd Budapesten talált munkát magának. Tehetségének kibontakozást keresve végül 1884-ben áthajózott az Egyesült Államokba, és innentől kezdve haláláig, azaz 1943-ig ott élt.

Egy világhírűvé vált horvátországi szerb, aki az egész Monarchiát bejárva végül az Egyesült Államokban telepedett le. Szinte kínálta magát Tesla életútja, hogy az egymással számos területen vitában - sőt egy időben fegyveres konfliktusban - álló nemzetek identitásvitáik egy részét is az ő kárára vívják meg. A horvátok magukénak [vallják](#), hiszen Horvátország területén született, és a Horvátországot akkor magában foglaló Osztrák-Magyar Monarchia állampolgára volt, és Szerbiában életéből mindössze két napot [töltött](#). A szerbek egy magánlevelében tett kijelentés alapján arra [hivatkoznak](#), hogy etnikailag szerb családba született és saját magát is szerbnek vallotta.

A vita azonban a két nemzet között nem csupán akadémikus jellegű. A belgrádi repülőtér 2006-ban Nikola Tesla nevét [vette fel](#), egyértelműen jelezve ezzel a nemzetközi

közvéleménynek, hogy Teslát magukénak tekintik. Az előzmények alapján várható volt, hogy Zágráb előbb vagy utóbb méltó választ fog adni a szerb lépésre.

Úgy tűnik, ez a pillanat most következett el. A horvát kormány és a Horvát Nemzeti Bank az euróra való áttérés folyamatában július 21-én a lakossággal folytatott előzetes konzultációk alapján [döntött](#) a Horvátországban a jövőben - a horvátok euróhoz csatlakozását követően - kiadandó euróérmék külsejét illetően. A konzultáció eredményeként messze legtöbb szavazatot kapott az a javaslat, hogy Nikola Tesla szerepeljen a horvát ötven, húsz és tíz eurócentes érméken.

A döntés óriási felháborodást váltott ki Szerbiában. Miközben a lapok egy része tárgyilagosan [tudósított](#) a döntésről, a Szerb Nemzeti Bank példátlanul [nevezte](#) a horvát döntést, amivel - értékelésük szerint - Horvátország Szerbia tudományos örökségének egy részét sajátítja el. Válaszként természetesen a Horvát Nemzeti Bank [visszautasította](#) a vádakát és azt is megkérdőjelezte, hogy egyáltalán joga van-e a Szerb Nemzeti Banknak ilyen kijelentésekre ragadtatnia magát. A horvát politikai elit is párthovatartozásra tekintet nélkül áll ki a döntés mellett arra [hivatkozva](#), hogy Teslának gyakorlatilag semmi kapcsolata nem volt Szerbiával, etnikai származásán kívül semmi sem kötötte a szerbekhez.

A vita tehát még folyik, ahogy az a közép-európai népek között lenni szokott. Ugyanakkor furcsa módon a történelem mintha már eldöntötte volna a maga részéről a kérdést. Azzal ugyanis, hogy Belgrádban Nikola Tesláról nevezték el a repülőteret, Horvátországban pedig az ő arca fogja díszíteni az eurócenteket, remekül megjelenítették a külvilág számára Tesla valószínűsíthető identitását: szerb is, horvát is. Legalább annyira azonban amerikai is, hiszen élete legnagyobb részét ott töltötte.

A kérdés megoldásában mégis óriási segítséget jelentene, ha Szerbia csatlakozni tudna az Európai Unióhoz. Akkor talán a Tesla önazonossága körüli vita is nyugvópontra jutna.

2021.08.26.